

Ag Vótáil i gCorrthoghchán

**Treoir Éasca
le Léamh**

Treoir Éasca le Léamh faoi Chorrthoghcháin

An treoir seo a úsáid

Scríobhamar an treoir seo ar bhealach atá éasca le léamh.

Scríobhamar roinnt focail thábhachtacha i **gcló trom**.

Ciallaíonn sé sin go bhfuil na litreacha níos tibe agus níos dorcha.

Mínimid brí na bhfocal sin atá i gcló trom.

Tá liosta na bhfocal sin ar leathanach 16.

Féadfaidh tú tacaíocht a iarraidh chun an treoir seo a léamh. D'fhéadfadh cara, duine muinteartha nó duine taca cabhrú leat.

Céard is corrtoghchán ann?

Nuair a bhíonn suíochán folamh sa **Dáil**, eagraítear corrtoghchán.

Is féidir suíochán folamh a bheith ann:

- má shocraíonn Teachta Dála **éirí as**,
- má théann Teachta Dála ar **scor**, nó
- má fhaigheann Teachta Dála bás.

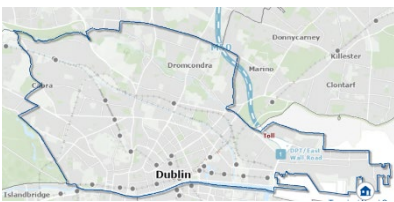

Nuair a bhíonn suíochán folamh, ní mór é a líonadh laistigh de 6 mhí.

An féidir liom vóta a chaitheamh sa chorrthoghchán?

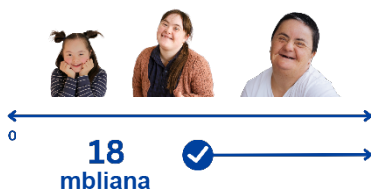
Reáchtáiltear corrtoghchán sa **dáilcheantar** inar gá an suíochán folamh a líonadh.

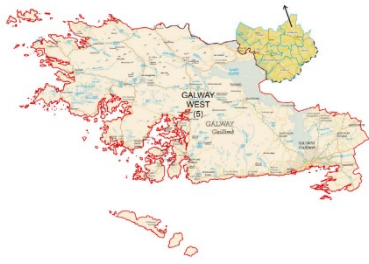

Is limistéar é **dáilcheantar**, cosúil le Baile Átha Cliath Láir agus Gaillimh Thiar.

Is féidir leat vóta a chaitheamh i gcorrtoghchán má tá tú:

- cláraithe le vóta a chaitheamh,
- 18 mbliana d'aois nó os a chionn,
- i do shaoránach Éireannach nó Briotanach, agus
- i do chónaí sa dáilcheantar ina mbeidh an corrtoghchán ar siúl.

Mar shampla,

- Más gá suíochán a líonadh i ndáilcheantair Bhaile Átha Cliath Láir nó na Gaillimhe Thiar, ní féidir ach le daoine a chónaíonn sna dáilcheantair sin vótáil.

Is féidir leat an dáilcheantar ina gcónaíonn tú a sheiceáil ar ár suíomh gréasáin:

<https://www.electoralcommission.ie/ga/cen-dailcheantar-ina-gconaim/>

I gcorrthoghchán, vótálann tú ar son an iarrthóra ar mhaith leat go ndéanfaidís ionadaíocht ort.

Is **iarrthóir** i gcorrthoghchán duine ar mian leo a bheith tofa mar **Theachta Dála**.

Céard is Teachta Dála ann?

Is duine a thoghaimid chun ionadaíocht a dhéanamh orainn sa **Dáil** iad an Teachta Dála, nó TD.

Toghtar 174 **Theachta Dála** i 43 dáilcheantar.

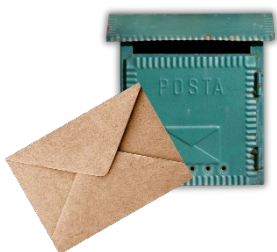
Cén chaoi a gcláraítear le vóta a chaitheamh?

Sula gcaithfidh tú vóta, caithfidh tú **dul ar chlár na dtoghthóirí. Ní gá duit ach clárú uair amháin.**

Má bhogann tú, ba cheart duit do shonraí a thabhairt cothrom le dáta.

Is féidir leat clárú agus sonraí a thabhairt cothrom le dáta ar www.checktheregister.ie nó trí dhul i dteagmháil le d'údarás áitiúil.

Postvótáil

Má tá tinneas nó míchumas ort, seans gur féidir leat vóta a chaitheamh sa phost. Tugtar **postvótáil** air sin.

D'fhéadfadh roinnt daoine vóta a chaitheamh sa phost mar gheall ar a bpost.

Caithfidh tú cur isteach ar phostvótáil roimh an toghchán.

Tá roinnt eolais againn faoi phostvótáil.

Gheobhaidh tú é ar ár suíomh gréasáin: www.electoralcommission.ie/ga/votail-inrochtana/

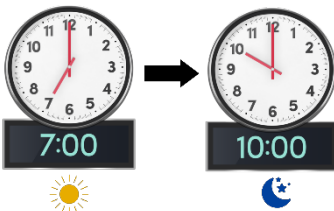
Cén uair a chaitear vóta?

Lá na Vótála a thugtar ar an dáta a vótálann tú. Beidh an dáta sin ar eolas againn trí nó ceithre seachtaine roimh ré. Inseimid do dhaoine é nuair atá sé ar eolas againn.

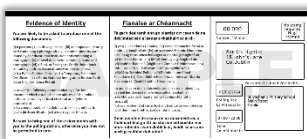

D'fhéadfá freisin:

- ceist a chur ar dhuine muinteartha, cara nó comharsa leat;
- breathnú ar an nuacht ar an teilifís;
- é a chuardach ar líne.

Lá na vótála, osclaíonn na stáisiúin vótála ag 7 a chlog ar maidin agus dúnann siad ag 10 a chlog istoíche go hiondúil.

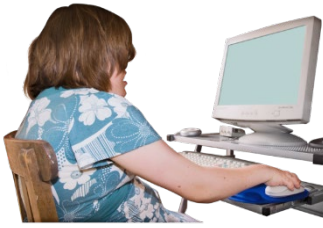

Beidh an t-eolas sin ar do **chárta faisnéise vótaíochta**. Seolfar é sin sa phost chugat.

Seicliosta an Vótálaí

- Féach ar www.checktheregister.ie chun a chinntiú go bhfuil do shonraí ceart ar an gclár.

- Foghlaim faoi na páirtithe polaitíochta agus na **hiarrthóirí** i do cheantar.

- Bí ag faire amach do do chárta faisnéise vótaíochta sa phost.

- Déan do phlean faoin gcaoi a gcaithfidh tú vóta ar an lá. Seans gur mhaith leat iarraidh ar dhuine a bhfuil muinín agat astu cabhrú leat dul ann.

- Tabhair cruthúnas aitheantais a bhfuil grianghraf air leat go dtí an stáisiún vótála ar Lá na Vótála. Is maith an smaoineamh é do chárta faisnéise vótaíochta a thabhairt leat, ach níl sé riachtanach.

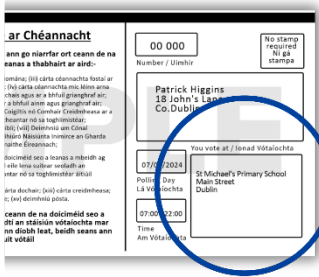
Cá gcaitear vóta?

Ar lá an toghcháin, rachaidh tú go foirgneamh ar a dtugtar **stáisiún vótála** chun vóta a chaitheamh.

D'fhéadfadh go mbeadh sé, mar shampla, i:

- Scoil;
- Ionad pobail;
- Club CLG.

Beidh do stáisiún vótála ar do chárta faisnéise vótaíochta. Beidh na huairéanta oscailte air freisin.

Chomh maith leis sin, is féidir leat a sheiceáil cá bhfuil do stáisiún vótála agus cén uair a osclaíonn agus a dhúnann sé ar www.checktheregister.ie

An stáisiún vótála

Nuair a théann tú isteach sa stáisiún vótála, beidh foireann vótála ansin romhat. Sin iad na daoine a oibríonn i stáisiúin vótála ar lá an toghcháin. Tá sé de dhualgas orthu cabhrú leat.

Céard a dhéanfaidh an fhoireann?

Iarrfaidh an fhoireann roinnt ceisteanna ort sula gcaitheann tú vóta, ar nós:

Céard é d'ainm iomlán?

Inis don fhoireann céard é:

- do chéadainm
- do shloinne

Ba cheart duit **cruthúnas aitheantais (ID)** a thabhairt leo ar fhaitíos go dteastódh sé.

D'fhéadfaí a thabhairt leat:

- Pas
- Ceadúnas tiomána
- Cárta Seirbhísí Poiblí

Tá liosta de na rudaí is féidir leat a úsáid mar chruthúnas aitheantais ar ár suíomh gréasáin.

Do pháipéar ballóide

Tabharfaidh siad bileog pháipéir duit ar a dtugtar páipéar ballóide. Tabhair do pháipéir bhallóide anonn chuig ceann de na botháin vótála.

Mar gheall ar na scáthláin, beidh tú in ann do pháipéir bhallóide a líonadh isteach go príobháideach.

Beidh peann luaidhe ansin duit le húsáid. Ach is féidir leat do pheann nó do pheann luaidhe féin a úsáid más maith leat.

Tá samplaí de pháipéir bhallóide ar fáil ar ár suíomh gréasáin www.electoralcommission.ie

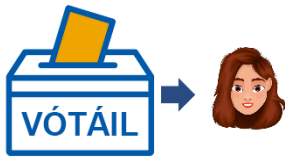

Cé dóibh ar cheart dom vóta a chaitheamh?

Is fútsa atá do vóta, agus féadfaidh tú aon duine nó grúpa daoine a roghnú a thaitníonn leat nó a cheapann tú is fearr a labhróidh ar do shon.

Ba cheart duit do mhachnamh a dhéanamh air agus vóta a chaitheamh don duine a cheapann tú a dhéanfaidh an jab is fearr sa Dáil.

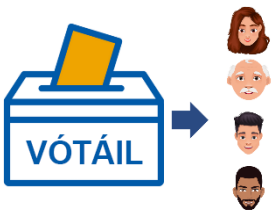

Conas vóta a chaitheamh

- Is féidir leat vóta a chaitheamh d'iarrthóir amháin más maith leat.

- Is féidir leat vóta a chaitheamh do níos mó ná iarrthóir amháin más maith leat.

Nó

- Is féidir leat vóta a chaitheamh do na hiarrthóirí ar fad.

Is fútsa atá sé.

Cuir uimhir “1” sa bhosca in aice leis an iarrthóir a dteastaíonn uait vóta a chaitheamh dóibh. Sin é an t-iarrthóir is fearr leat.

Cuir uimhir “2” in aice leis an dara hiarrthóir is fearr leat.

Cuir uimhir “3” in aice leis an tríú hiarrthóir is fearr leat. Agus mar sin de.

Féadfaidh tú vóta a chaitheamh le haghaidh a mhéad daoine agus is mian leat. Tá físeán ar ár suíomh gréasáin a mhíníonn duit conas vóta a chaitheamh:

<https://www.electoralcommission.ie/ga/conas-vota-a-chaitheamh/>

Céard faoi má theastaíonn cúnamh uait le vóta a chaitheamh?

Má theastaíonn cúnamh uait le vóta a chaitheamh, féadfaidh tú:

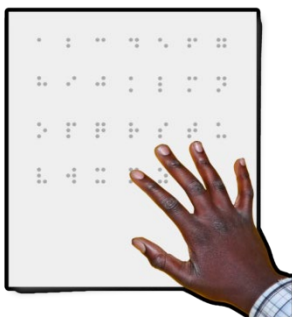
- duine ar d'aithne a thabhairt leat, ar nós carad, nó
- cúnamh a iarraidh ar an bhfoireann.

Féadfaidh an fhoireann cabhrú leat do pháipéar ballóide a líonadh isteach má labhraíonn tú leo.

Ní féidir leo a rá leat cé dóibh ba cheart duit vótáil.

Coinneoidh siad do vóta faoi rún.

Má bhaineann tú úsáid as braille, féadfaidh tú Teimpléad Páipéir Ballóide a iarraidh.

Tá tuilleadh eolais ar ár suíomh gréasáin:

<https://www.electoralcommission.ie/ga/votail-inrochtana/>

Céard faoi má dhéanann tú botún?

Má dhéanann tú botún nuair a líonann tú isteach do pháipéar ballóide, téigh ar ais chuig an mball foirne a thug duit é.

Inis don fhoireann:

- go ndearna tú botún;
- go dteastaíonn páipéar ballóide nua uait.

Déanfaidh an fhoireann:

- an páipéar ballóide ar a bhfuil an botún a thógáil uait;
- páipéar ballóide nua a thabhairt duit.

Tóg an páipéar ballóide nua agus líon isteach é.

Cá gcuirfidh tú do pháipéir bhallóide?

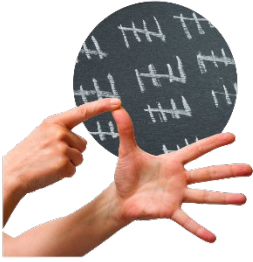
Cuir do pháipéar ballóide sa **bhosca ballóide** nuair atá tú réidh.

Sin an bosca atá in aice leis an bhfoireann a thug an páipéar ballóide duit.

Bosca séalaithe é an bosca ballóide ina gcuireann na vótálaithe a bpáipéir bhallóide nuair atá siad líonta isteach acu.

Nuair atá do vótaí curtha sa bhosca ballóide agat, tá tú críochnaithe leis an vótáil.

Comhaireamh na vótaí

- Tugtar gach vóta go dtí **ionad comhairimh** sa dáilcheantar. Fostaítear daoine chun gach vóta a chomhaireamh go bhfeicfear cén t-iarrthóir a fuair an líon is mó vótaí.

- Buann an t-iarrthóir leis an líon is mó vótaí.

- Comhairtear na vótaí ar fad a fuair uimhir “1” ar dtús i gcónaí.

- Mura bhfaigheann iarrthóir dóthain vótaí, déantar iad a **chur as an áireamh**. Comhairtear a vóta uimhir “2” nó níos ísle ansin. Tugtar aistrithe ar na cineálacha sin vótaí.

- Is é an **cuóta** an líon vótaí a theastaíonn ó iarrthóir le go dtoghfar iad. Is é an cuóta i gcorrthoghchán 50% den líon iomlán vótaí móide vóta amháin eile.

- Má bhaineann iarrthóir an cuóta amach, meastar iad a bheith tofa. Is féidir iarrthóir a thoghadh gan an cuóta a bhaint amach, má chuirtear gach iarrthóir eile as an áireamh.

- Toghfar an t-iarrthóir buacach ansin.

Cén chaoi a mbeidh a fhios agam cé a bhuaigh?

Beidh buaiteoirí gach vóta ar an nuacht ar an teilifís agus an raidió. Féadfaidh tú na buaiteoirí a sheiceáil ar an idirlíon agus ar na meáin shóisialta. Is féidir leat na nuachtáin a sheiceáil.

Eolas a fhaigheann tú ar líne

Táimid ag baint leas anois as na meáin shóisialta, teachtaireachtaí ar líne agus an t-idirlíon chun cúrsaí reatha, ceisteanna polaitiúla agus toghcháin a phlé. Táimid ag fáil go leor eolais ó go leor áiteanna difriúla.

Tá an t-idirlíon in ann a bheith an-chabhrach nuair atá fíricí agus eolas le fáil, agus chun dearcthaí difriúla a roinnt.

D'fhéadfá eolas faoi na toghcháin a fheiceáil ar líne. B'fhéidir nach mbeadh an t-eolas sin fíor i gcónaí.

Céard is féidir leat a dhéanamh?

Nuair atá tú ag léamh, ag breathnú ar fhíseáin nó ar chláir, nó ag éisteacht le podchraoltaí ar líne nó sna meáin, fiafraigh díot féin i gcónaí:

- Cén chaoi a mbeidh a fhios agam go bhfuil sé seo fíor?
- Cé atá á rá seo liom?
- Cén fáth a bhfuil siad á rá seo liom?
- Cén chaoi a ndeimhneoidh mé é seo? / Cén chaoi ar féidir liom a sheiceáil an bhfuil sé cruinn?
- An gcaithfidh mé tuilleadh machnaimh a dhéanamh air seo?

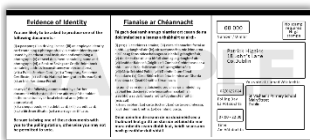
Stór Focal

Tugtar míniú sa liosta seo ar an mbrí atá leis na focail i **gcló trom** sa cháipéis seo.

Bosca ballóide

Bosca séalaithe é an bosca ballóide ina gcuireann na vótálaithe a bpáipéir bhallóide nuair atá siad líonta isteach acu.

Cárta faisnéise vótaíochta

Má tá tú cláraithe le vóta a chaitheamh, ba cheart go bhfaighfeá cárta faisnéise vótaíochta roimh Lá na Vótála. Tabharfar sonraí do stáisiúin vótála air. Mura dtagann do chárta vótaíochta, ná bí buartha mar ní theastaíonn sé chun vóta a chaitheamh.

Clár na dtoghthóirí

Liosta daoine ar féidir leo vóta a chaitheamh.

Corrthoghchán

Bíonn corrthoghchán ann nuair a bhíonn suíochán folamh sa Dáil. Caitheann daoine a chónaíonn sa cheantar sin vóta chun an suíochán a líonadh.

Cruthúnas aitheantais (ID)

D'fhéadfaí a iarraidh ort cruthúnas aitheantais bailí a thaispeáint nuair a chaitheann tú vóta sa stáisiún vótála, agus má iarrtar ort é, caithfidh tú é a thaispeáint. Is cáipéis nó cárta é a chruthaíonn cé thú féin. Bíonn d'ainm agus grianghraf díot air. Tá liosta iomlán de na cruthúnais aitheantais a nglactar leo ar ár leathanach gréasáin 'Ceard a theastaíonn chun vóta a chaitheamh':

<https://www.electoralcommission.ie/ga/ceard-a-theastaíonn-chun-vota-a-chaitheamh/>

Cuóta

An líon vótaí a theastaíonn ó iarrthóir chun suíochán a bhuachan.

Cur as an áireamh

Cuirtear iarrthóir as an áireamh nuair nach mbuann siad i dtoghchán agus déantar a vótaí a aistriú chuig na hiarrthóirí atá fágtha.

An Dáil

Cuid den pharlaimint náisiúnta í an Dáil. Sin an áit a dtagann Teachtaí Dála tofa le chéile. Roghnaíonn na daoine sa Dáil cé a bheidh sa Rialtas mura mbuann páirtí amháin leo féin. Labhraítear faoi cheisteanna tábhachtacha sa Dáil, agus caitear vótaí orthu. Ritear dlíthe nua freisin.

Daonlathas

Is daonlathas ionadaíoch í Éire, is é sin vótáilimid ar son ionadaithe chun an tír a stiúradh ar ár son. Is fúinne atá sé vóta a chaitheamh d'aon iarrthóir a roghnaímid.

Éirí as

Ciallaíonn éirí as nuair a fhágann tú an obair agus nach bhfilleann tú air. D'fhéadfá tosú i ról nua.

Iarrthóir

Is iad na daoine atá ag seasamh i dtoghchán na hiarrthóirí.

Ionaid comhairimh

An áit ina gcomhairtear na vótaí nuair a thagann na boscaí ballóide ó na stáisiúin vótála ar fad sa toghlimistéar.

Lá na Vótála

An lá a mbíonn daoine ag vótáil. Tugtar an Lá Vótaíochta nó Lá an Toghcháin air freisin.

Oifigeach ceannais

Bíonn oifigh cheannais freagrach as oscailt, dúnadh agus reáchtáil a stáisiúin vótála i gcaitheamh an lae.

Postvótáil

Nuair a chaitheann tú vóta sa phost.

Rialtas

Is é an rialtas an grúpa daoine atá freagrach as an tír a stiúradh.

Scor

Ciallaíonn scor nuair a stopann tú ag obair. In Éirinn, téann daoine ar scor nuair atá siad 65 bliain d'aois go hiondúil.

Stáisiún vótála

Is foirgneamh é an stáisiún vótála ag a dtéann daoine chun vóta a chaitheamh.

Mar shampla:

- scoil
- ionad pobail.

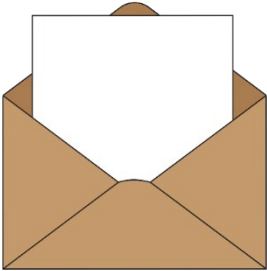
Teachtaí Dála

Tagann TD ó Theachta Dála. Déanann TDanna ionadaíocht ar dhaoine ó Dháilcheantair dhifriúla ar fud na tíre.

Vótáil

Tarlaíonn vótáil nuair a dhéanann grúpa daoine rogha. Bíonn a vóta féin ag gach duine. Nuair a chaitheann tú vóta, tá tú ag cur do rogha in iúl agus ag cabhrú lena roghnú cé atá páirteach i bparlaimint na hÉireann, an Dáil.

Tuilleadh Eolais

Seoladh poist:

An Coimisiún Toghcháin, Bloc M, Caisleán Bhaile
Átha Cliath,

Baile Átha Cliath 2, D02 X8X8

Seoladh ríomhphoist:

info@electoralcommission.ie

Na meáin shóisialta: @ElecCommIRL

© Lógó Soléite na hEorpa: Inclusion Europe. Tá tuilleadh eolais le fáil ar

www.inclusion-europe.eu/easy-to-read